

REDACȚIUNEA.
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 39.
 Căsuțori nefrancați cu 5
 primești.
 Manuscrisurile nu se restituie.
INSERATE
 se primesc la Administrațiunea în
 Brașov și la următoarele
BIBLIOTECI DE ANUNȚURI:
 în Viena: la M. Dukas Nechil.
 Exk. Angenfeld & Emeric Lesner.
 Heinrich Bonalek. A. Oppelk
 Nachl., Anton Oppelk.
 în Budapesta: la A. V. Gold-
 berger, Ekstein Bernat, Julius
 Leopold (VII) Krasébet-Körut.
PREȚUL INȘERTĂMINTULOR: o se-
 rie garsonaj pe o săptămână 10
 bani pentru o publicare. Pu-
 blicități mai dese după scara
 și învoială. — **RECLAME** pe
 pagina 8-a o sora 20 bani

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LXIX.

„GAZETA” țese în de-care și
Abonamente pentru Austro-Ungarie
 Pe un an 24 cor., pe șase luni
 12 cor., pe trei luni 8 cor.
 Numeri de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franci, pe șase
 luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
 Numeri de Duminică 8 fr. pe an.
 Se prenumără la toate ofi-
 cile poștale din țară și din
 afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
 Administrațiunea, Piața mare,
 Târgul Inului Nr. 30. etajul
 I.: Pe un an 20 cor., pe șase
 luni 10 cor., pe trei luni 6 cor.
 Cu dănuș în casă: Pe un an
 24 cor., pe șase luni 12 cor.,
 pe trei luni 6 cor. — Un esem-
 pliar 10 bani. — Așat abona-
 mentele cât și inserțiunile
 sunt a se plăti înainte.

Nr. 210.

Brașov, Sâmbătă 23 Septembrie (6 Octombrie).

1906.

Reforma electorală și br. Beck.

Trebue să admirăm conștiințio-
 sitatea și perseveranța, cu care mi-
 nisteriul actual austriac, prezidat de
 baronul Beck, stăruiește a realiza
 opera dificilă a reformei electorale.
 Lucrarea și stăruințele lui au avut
 până acuma un frumos succes. Pas
 de pas a adus lucrurile acolo, ca să
 se accepte de comisiunea pentru
 reforma electorală principiul funda-
 mental al egalității pe terenul drep-
 tului electoral. S'a adoptat o împăr-
 țire a cercurilor electorale, prin care
 s'a satisfăcut cât numai a fost cu
 puțință intereselor fiecărei naționa-
 lități, în ce privește esercitarea în
 măsură convenită a dreptului electoral.

C'un cuvânt toate au fost pre-
 vădute, cele mai mari dificultăți pă-
 rearu delaturate așa, că guvernul era
 în drept a se aștepta, că în cele din
 urmă comisiunea va primi reforma
 electorală așa cum a fost intențio-
 nată și pregătită.

În momentul, când baronul Beck
 se credea ajuns aproape de țintă s'a
 produs o diversiune în comisiunea
 pentru reforma electorală, printr'o
 propunere a deputatului Dr. Tollin-
 ger, ca să se introducă sistemul ele-
 ctoral al pluralității. E vorba adecă
 aici de a avea drept nu numai la un
 vot, ci la mai multe voturi.

Tollinger a propus în rândul in-
 tăi ca fie-care cetățean, care a îm-
 plinit etatea de 35 de ani și a fon-
 dat o familie să aibă un al doilea
 vot la alegerile pentru parlament.
 Mai departe a reclamat el acest drept
 al votului dublu pentru cei-ce au pro-
 prietăți și întreprinderi industriale
 mari; în fine, din punct de vedere
 al culturii mai mari, pentru aceia,
 cari au depus examenul de maturi-
 tate, sau au absolvat o școală spe-
 cială egală în rang cu școlile se-
 cundare.

S'a incins în sânul comisiunii o
 luptă infocată asupra chestiunii intro-

ducerei sistemului electoral al plura-
 lității. Mai mulți vorbitori au pledat
 în favorul acestui sistem și unii din
 ei au mărturisit chiar, că numai de
 aceea stăruie pentru votul plural,
 fiind-că printr'asta sperează, că vor
 răsturna bazele principiare, pe care
 este așezat proiectul de lege al gu-
 vernului.

A fost un moment de temere mare
 în tabăra amicilor proiectului de re-
 formă, că aderenții pluralității vor
 isbuti a avea majoritate în comi-
 siune. Aceasta temere nu s'a dovedit
 fundată, ear tactica rezervată a gu-
 vernului cu ocaziunea discușiunii asu-
 pra iutroducerii sistemului pluralității,
 a avut de astă-dată cel mai bun
 efect. Br. Beck a arătat, că nu în-
 telege cum s'ar putea adopta plu-
 ralitatea fără ca să sufere scădere
 principiul egalității pe care se întea-
 meiază proiectul guvernului. Cu toate
 acestea n'a respins a limine propu-
 nerea lui Tollinger, ci a lăsat ca co-
 misiunea să hotărască asupra ei după
 cea mai bună judecată a ei.

Presupunerea lui că majoritatea
 comisiunii va sta tot pe lângă prin-
 cipiile fundamentale ale reformei pre-
 vădute în proiect, nu l'a înșelat de
 astădată pe br. Beck. După scirea cea
 mai nouă ce-o primim din Viena, co-
 misiunea a respins propunerea Tollin-
 ger, declarându-se în contra sistemului
 pluralității. Totuși propunerea a intru-
 nit 20 voturi, ceea ce denotă curentul
 puternic ce se pornise spre a zădărnici
 opera reformei.

A fost hotărât din capul locului,
 că reforma electorală trebue să se
 facă în Austria și că se va face.
 Interese mari de stat și dinastice au
 împins cu putere iresistabilă spre
 această reformă și grăbesc a-o rea-
 liza în Austria mai curând decât în
 Ungaria.

Guvernul Beck pare a fi mai
 norocos, decât a fost guvernul Gautsch
 și pe cât de nesigur este că-i va
 succede a încheia pactul cu Ungurii,

pe atât de sigure îi sunt șansele, că
 în chestiunea reformei electorale va
 eși învingător, de nu cumva va fi si-
 lit, încă înainte de a-și trece proiectul
 prin cameră, să se retragă din cauza
 neînțelegerilor cu Ungurii.

Un consiliu de miniștri s'a ținut ieri
 în Budapesta sub președința lui Wekerle.
 Miniștrii s'au ocupat cu stabilirea definitivă
 a bugetului pro 1907. Ministrul-președinte
 Wekerle va pleca zilele aceste la Viena
 pentru a presenta Maj. Sale acest buget.

Reforma electorală în Austria. Comisiu-
 nea de reformă austriacă a legii electorale
 a discutat propunerea partidului centru-
 lui, cu privire la introducerea unui sistem
 de pluralitate pentru sufragiul universal.
 Cu această ocaziune președintele consiliu-
 lui de miniștri a declarat că, prin introdu-
 cerea unui ast-fel de sistem, principiul
 fundamental al reformei, și anume egalita-
 tea dreptului electoral, ar suferi o atingere.
 Guvernul a studiat cu deamănuntul această
 chestiune, fără a putea găsi un sistem
 care să răspundă mai bine condițiilor
 sociale și politice-naționale și economice
 ale monarhiei. Dacă comisiunea de re-
 formă ar ajunge printr'un compromis la
 un sistem de pluralitate care ar pune pie-
 deci principiilor fundamentale ale operei
 de reformă, guvernul nu se va opune unei
 schimbări a legii electorale în acest sens
 dacă — a zis primul ministru, — con-
 scințele favorabile pe cari le așteptăm
 de la reforma la care lucrăm, și anume
 întărirea ideii de stat și sporirea in-
 teresului pentru Stat în masele mari ale
 populațiunii, n'ar fi atinse. O reformă a
 legii electorale nu trebue să devie un mij-
 loc pentru a întări și mai mult luptele
 politice și sociale, ci din potrivă un mij-
 loc pentru a dezarma partidele politice și
 sociale și, mai presus de de toate trebue
 să rămână o operă de pace.

O notă oficială sârbească dezmințe
 știrile date de unele ziare streine după
 care guvernul sârbească ar fi încheiat cu u-

zinele Creusot vre un contract pentru fur-
 nitura tunurilor cu trageră repede, sau
 pentru furnitura materialului artileriei. De
 asemenea se desminte zgomotul după ca-
 re Serbia ar fi contractat un împrumut de
 150 milioane, și că ar fi prelungit trata-
 tul pentru furnizarea sărei și a petrolului
 din România, sau din Rusia. Aceste tra-
 tate nu expiră de cât mai târziu.

Teama Turciei de războiu. O cores-
 pondență a ziarului »Vecerna Pošta« spu-
 ne că teama Turciei de războiu din par-
 tea Bulgariei este inspirată de represen-
 tantul Turciei în Bulgaria și de fostul a-
 gent diplomatic Nacevici la Constantinopole.
 Acesta a declarat în cercurile diploma-
 tice că părăsește postul numai pentru
 că guvernul bulgar a hotărât să de-
 clare războiu Turciei. Știrea fiind adusă la
 cunoștința politicianilor turci, ei caută să
 înarmeze cât mai repede țara și nu vor
 să țină seama absolut de nici o incre-
 dințare ce le-ar da-o diplomații străini.

**Președintele comitetului balcanic în
 Macedonia.** Președintele comitetului balca-
 nic din Londra a sosit în Sofia venind din
 Macedonia. El a declarat că influența re-
 formelor în această provincie a dat rezul-
 tate nule; iar răzvrătirile sunt cu mult
 mai înverșurate azi ca altădată; dânsul a
 vizitat orașele Scopia, Veles, Prilep, Cru-
 șevo, Bitolia și altele. A văzut măcelul
 dela Smilevo, unde cea mai mare parte
 din răniți au murit pe câmp fără nici un
 ajutor medical.

România și Ungaria.

»Pester Lloyd« publică în numărul
 său de alaltieri, o corespondență din Bu-
 curești cu titlul de mai sus, în care se
 relevă mai ales primirea făcută Românilor
 de peste hotare și manifestațiile ce s'au
 produs cu această ocazie. Extragem din
 această corespondență următoarele părți

»Expoziția jubilară din București a
 fost prilej pentru Români din Ungaria,
 Bucovina și chiar din Macedonia, să vizi-
 teze în masse Capitala românească, și se

BULETONUL »GAZ. TRANS.«

Pagini răzlețe.

De
 Gavr. Todica.

Observatoriul de pe Vezuv. Intemeiat
 de meteorologul italian Palmieri acest
 edificiu e situat la 560 m. peste nivelul
 mării și e dotat cu bibliotecă bogată din
 sfera științelor fizice. În o sală sunt aran-
 giate aparatele de electricitate, în alta
 cele de magnetism. Observatoriul servește
 totodată și de stațiune meteorologică și
 ludozebi vulcano și sismologică. În parter
 e arangiat un muzeu întreg din minerale
 de origine vulcanică. De pe terasa Obser-
 vatoriului se deschide o vedere generală
 asupra regiunilor năpădite de lavă în 1858,
 1868 și 1872.

Observatoriul a fost intemeiat în
 1854 și deja în 1855—8 în dat să se stu-
 dieze din el științificește paroxismul vul-
 canic. Palmieri își împlini cu vrednicie
 rolul, la care s'a angajat, tot astfel, pre-

cum succesorul său, prof. Matteucci, ma-
 nifestă acelaș devotament științific în zilele
 noastre.

Luigi Palmieri s'a născut în Faicchio,
 la 22 Aprilie 1807. A studiat științele fi-
 zice. În 1845 profesor în Neapol. La 1854
 director al Observatoriului meteorologic de
 pe Vezuv. Mort la 9 Sept. 1896. A inven-
 tat numeroase aparate de fizică și meteo-
 rologie. Scrieri principale: »Il Vesuvio e
 la sua storia« (1880) și Analele observa-
 țiilor sale.

(După Lexiconul lui Mayer.)

Observatoriul Lick. Din 1796 până în
 1 Oct. 1876 a trăit, între alții, James Lick.
 Cariera și-a început-o ca morar și a ter-
 minat-o ca milionar, în țara minunilor
 (= a răsplătirei muncii) în America. În
 1874 a fondat un Observatoriu Astronomic
 lângă San-José în California, pe muntele
 Hamilton, la 1480 m. peste nivelul mării.

Arangiamntul splendid, (din care
 vom aminti refractorul uriaș cu obiectiv
 de 91.5 cm.) situația excepțional de favo-

rabilă și devotamentul științific al bărbă-
 ților angajați au ridicat acest institut, în
 scurt timp la rangul principalelor stabili-
 mente astronomice din lume.

Ultimele buletine ale Observatoriului
 Lick dovedesc de nou importanța capitală
 a lucrărilor, ce se întreprind aici. În Nr.
 93 aflăm o listă de 350 stele duble, drept
 supliment la 900 precedente, ce le-a des-
 coperit R. G. Aitken prin reviziunea sis-
 tematică a tuturor stelelor până la mă-
 rimea 9.5. Aceste duble sunt în mare parte
 sisteme foarte apropiate și probabil în
 mișcare orbitală rapidă. Nr. 94 ne aduce
 o serie de măsuri foarte precise referitoare
 la pozițiile sateliților lui Uran, Saturn și
 V al lui Jupiter. Aceste observații deli-
 cate, ce nu le pot întreprinde decât as-
 tronomii, cari dispun de instrumente pu-
 ternice instalate în cele mai bune condiții
 atmosferice, constituiesc o contribuțiune
 importantă la studiul mișcării acestor cor-
 puri mici.

Cutremurul violent din 18 Aprilie c.,
 care a distrus atât de nemilos orașul San-
 Francisco, a provocat în toată lumea as-

tronomică groază deprimătoare pentru
 soartea Observatoriului Lick. Însă deși se
 afla în plinul centru al cataclismului, așe-
 zământul nu a suferit nimic.

Observatoriul din Nizza. În 20 Maiu
 c. a murit în Paris Rafael Bischoffsheim,
 un Mecenat al zilelor noastre.

Sunt vro trei zeci de ani, când ge-
 neralul Nansouty și-a fondat Observatoriul
 pe muntele Midi de Bigorre în Pireneii-
 înalți. Bischoffsheim fu unul din primii și
 principalii participanți la subscripția des-
 chisă pentru întemeiere.

Câțiva ani mai în urmă, la indemnul
 lui Leverrier. Bischoffsheim achita costul
 unui nou cerc meridian pentru Observa-
 toriul din Paris.

În 1875 Leverrier călătoria la Cam-
 bridge, pentru a primi gradul de doctor
 onorar al universității de aici. În călătorie
 era însoțit de Rafael Bischoffsheim și de
 Wilfrid Fonvielle. Au descins în Londra,
 la familia Bischoffsheim. Leverrier între-
 ținu societatea cu minunele siderale cuce-
 rite de astronomie, la ceea-ce bancherul

asteaptă în curând de asemenea și sosirea unui grup numeros de Români din Basarabia.

Este de sine înțeles, să li-se facă fraților de peste hotare, o primire cât se poate de ertuziastă și, la numeroasele banchete și primiri, să sbârnaie coarda naționalistă, pentru ca, în accentele celor mai vii manifestățiuni, inimile românești să tresară.

Nu trebuiesc însă luate aceste explozii niuri ale entuziasmului național prea în serios; ar fi chiar o greșală a le atribui oare-care însemnătate politică sau a vedea într'ânsele chiar expresia unui curent irendentist, ce ar exista în sinul poporului românesc.

Oamenii politici de seamă din toate partidele sunt pe deplin convinși că România trebuie să întrețină cele mai amicale și cele mai corecte relațiuni atât față de Austria cât și față de Ungaria, evitând cu cea mai mare grijă tot ce ar putea fi interpretat ca un amestec fie cât de îndepărtat în afacerile interne ale monarhiei învecinate. *Românul din Regat de alt-fel e departe de a nutri sentimentul dușmăniei față de unguri, și e semnificativ, că cu prilejul inaugurării pavilionului unguresc la expoziția de aci, oaspeții unguri au fost întâmpinați cu simpatie fâțișe nu numai din partea cercurilor conducătoare și a presei, ci și din partea populațiunii, iar cu prilejul serbării, ce s'a dat dat, Dr. Istrati comisarul general al Expoziției, unul dintre cei mai infocați naționaliști români și-a terminat cuvântarea sa foarte calduroasă în mijlocul aplauzelor celor prezenți cu vorbele spuse în ungurește: »Eljen Magyarország!».*

Trebue să mai constatăm, că numeroșii Unguri cari trăiesc în România, se împacă desul de bine cu populația indigenă și ca școlile ungurești, societățile și comunitățile bisericesti își pot îndeplini activitatea lor fără pedică.

O revistă franceză despre expoziția din București.

Sub titlul „Expoziția națională din București“, frunța revistă „L'illustration“ din Paris publică în ultimul său număr un articol cu mai multe gravuri despre expoziția din București. Pentru ca să se vadă, cum apreciază și străinii această operă românească, lăsăm să trezească în traducere acel articol:

Bucureștii, primitoarea capitală a României, anul acesta gustă pentru prima oră, cu ocaziunea aniversării a 40-a dela suirea pe tron a regelui Carol, bucuria de a avea o expozițiune. Nu unul din acele formidabile și costisitoare »târguri universale«, al căror rezultat final nu este totdeauna proporționat eforturilor, ce a necesitat organizațiunea lor, dar sub titlul de »Prima expozițiune generală« o expozițiune pur națională, în care numai trei națiuni străine, Franța, Austria și Ungaria au un loc al lor; o expoziție drăguță, nu prea vastă și pe care o vizitezi fără să obosești.

Această expozițiune n'a avut cu marile expozițiuni universale, decât un singur punct de asemănare, anume că nici ea n'a fost cu totul gata la terminul fixat pentru

inaugurare. Lucrările s'au început ceva prea târziu și au fost mai lungi, decât s'a prevăzut. Întârzierea aceasta, de altmintre, este un mic desagrement fatal și întru câțva tradițional. Inaugurarea oficială, la 19 Iunie a. c., în prezența regelui Carol al României, a reginei Elisabeta și a întregii familii regale, a fost din cele mai strălucite. Apoi se deschisera rând pe rând ferestrele pavilioanelor, săptămâna trecută numai pavilionul Franței terminându-se, a putut fi și el inaugurat. Acesta a fost un privilegiu pentru o nouă serbare, prezidată de d-l de La Tour, însărcinatul de afaceri al Franței, și la care au luat parte miniștrii, comisarul general al expoziției și toți membrii comitetului francez. D-l de La Tour, în alocuțiunea, ce a adresat reprezentanților guvernului român, i-a rugat de a vedea mai ales în participarea Franței la interesanta manifestațiune organizată de ei, afirmațiunea simpatiei indestructibile ce există între cele două popoare de aceeași rasă și aceeași cultură; rezultatul unui elan spontan, care a îndemnat un grup important de Francezi a atesta în acest chip României afecțiunea și recunoștința lor.

Acești doi au avut de împlinit o problemă foarte delicată și grea. Platoul de la Filăret, unde campează actualmente palatele, restaurantele, pavilioanele, tot decorul capricios și colorat al Expoziției, eră pe la începutul verei trecute un câmp desert și părăsit. Numai la 15 August 1905 s'a dat prima levitură de săpă. În mai puțin de un an, cu toate dificultățile unei ierni grele ce a urmat, esplanada aceasta de 42 hectare a fost zidită, amenajată, și comisarul general, d-l doctor C. I. Istrati, a cărui energie infatigabilă, și voință, au susținut puternic și au stimulat pe colaboratorii întreprinderii și au decis succesul — putea să-și conzidere opera terminată.

În România nu există decât un singur glas pentru a admira această operă și a felicita pe eminentul comisar general și pe cei doi colaboratori intimi ai săi, d-l Ghica, secretar general și d-l doctor Zaharia.

Expoziția are, în ansamblul său, un caracter curat românesc. Fără îndoială, arhitecții au trebuit, necesarminte, să zidească câteva pavilioane foarte »exhibițiionale« cu mari hale în dosul fațadelor decorative. Cu toate acestea ei s'au strădui de a revoca mereu prin câteva detalii,

vechea arhitectură națională, așa cum au creat-o condițiunile vieții, și natura materialelor de construcțiune, ce le furnizează țara.

Intrând prin poarta monumentală treci printre o dublă serie de pavilioane, unde se remarcă: cel al Regiei monopolurilor statului, al agriculturii, al micii industriei, al minelor, al genului civil și militar, al petrolului; pavilionul regal, pe scările căruia a fost luată în ziua inaugurării fotografia grupului oficial, pe care-l reproducem. Magnifice pajști umbrite și înviorate necontenit de țîșnirea apei, încadrează aceste zidiri.

Și apoi sosim, în sfârșit, la un lac limpede, pe care îl dominează, în fund pe aleaia »Carmen Sylva« palatul artelor, unul din cele mai reușite ale Expoziției.

În dosul acestui palat, la stânga, la dreapta, împrăștiate cu artă în jurul lacului, se resfată pavilioane în stil românesc sau oriental: cula, vechea casă boierească jumătate fermă, jumătate fortareată; reproductia vechiului turn al lui Tepeș-Vodă care servește de rezervor de apă; pavilionul Românilor din Transilvania și din Bucovina, bordeie și căscioare țărănești, un întreg sătuleț, unde circulă, spre a adauga culoarea locală, țigani cu urșii lor dreșăți(?)

În sfârșit trebuia să se rezerve aici un loc marelui suvenir istoric dela Plevna. Aici este »capela dela Grivița« de o parte și un plan-relief minuțios stabilit, al locului și împrejurimilor pe de altă parte, cari reamăntesc epoca luptelor eroice în cari România și-a cucerit independența.

Această Expoziție generală română — *Exhibițiune dacoromana* — rezumează și sintetizează de minune, după cum spunea însărcinatul de afaceri al Franței, »opera fecundă de 40 ani de glorioasă domnie a regelui Carol«.—Energia și voința unei asemenea inițiative atestază în ochii lumii, vitalitatea unei rase înimoase și puterea mândre. — (ap.)

Un autoportret.

(Urmare.)

II.

Iubite amice! Urmez cu laudele mele! Nu o fac aceasta de hatărul meu, dar vei vedea la urmă că am mare nevoie de ele. Activitatea mea științifică? Socot, că și aceasta s'ar putea releva. Deschide lexicoanele maghiare și vei vedea că în scria strălucită a scriitorilor maghiari nu ocup tocmăi ultimul loc. Foarte multe volume de ale mele circulă prin public și prelegerile mele au apărut cea mai mare parte și în tipar. Din aceste tipărături reiese evident concepția mea filologică și istorico-literară. Am corigate foarte multe fapte, am intercalat multe lucruri retăcute; concepția mea istorică nu am ascuns-o sub obroc, nici în chestia formațiunei limbii nici a etnicei. *Pot zice că printre Români*

*am întemeiat o școală,**) a căreia axiomă ar fi, ca știința să nu se cultive din punctul de vedere al chestiunilor politice de partid, și în cazul prezent, nu e permis a trage la îndoială meritele cele mari ale națiunei maghiare; influența covârșitoare maghiară asupra dezvoltării culturii române și a literaturii și limbii române (!!) n'ue permis a o retăcea.

În beletristică am vrut să mă disting cu numeroase povestiri și traduceri, și au fost destui, cari ziceau că nu sunt tocmăi plicticos. Încă pe la 1868 eram colaborator la »Eötvösi Lapok«, apoi la toate revistele literare; exemplarele de onoare erau pentru mine un îndemn spre a scrie. — Scriu am și piese teatrale. La 1878 am scris »Szép Ilona« (Ileana cea frumoasă), care a obținut un succes frumos pe scena din Cluj, de unde a făcut turneu în toată țara și au jucat-o și în Buda. Eu am fost primul, care am dus pe scenă răsesele din patrie. M'a și ajuns destinul. D-l Almasi Tihamér, un an după mine a scris »Tot leány« (Fata slovacă). Între Ileana și Hanka, nu este altă deosebire, de cât că cea dintâi vorbește ungurește, iar a doua cu accent slovac, despre Almasi Tihamér însă circula legende în privința priorității în chestia ducerii pe scenă a popoarelor din patrie. — Apoi cine nu cunoaște »Drăgosteia Floricăi« (Florika Szerelae) și piesa »Boldizsar Agnes« FONDUL MORAL ȘI concepția scriitorului, noblețe sau depravarea lui de nicăiri nu o putem afla mai bine, de cât din piesele teatrale. Concepția lucrărilor mele s'a desvâlț și din partea acestora după reprezentarea piesei »Boldizsar Agnes«. Tu ai fost între cei dintâi, cari m'au onorat cu vizita lor spre a mă felicita. Sunt foarte recunoscător.

Fost-am și ziarist, timp de 25 ani. Am început la »Magyar Polgar« la 1870, și tot acolo am terminat nu mai știu când. Am fost oare binevăzut la toate foile mai de seamă din țară. Am colaborat permanent la »Hírlap« al lui Jokai, pentru care acesta m'a și cântat într'un roman al său. Dar nici-odată n'am fost la curtea cu jurați, n'am mințit, n'am calomniat. Cu toate că dacă vr'un ziarist a avut polemice în viață, eu mi-am luat partea. Din cauze de această natură n'am avut nici duel. Da, fiind că noi pe acelea vremuri căutam arma ziaristică în adevărul argumentelor, nu în magazinul de mărfuri de Nürnberg al lui Emil Schuster. N'am râvnit nici-odată, să ajung în fața juraților pe tema minciunilor și calomniilor. Noi consideram ziarul drept un loc cinstit și nu grămadă de gunoii, unde derbedeul poate să și aglomereze zâinic grosolăniile, zdrențele și calomniile sub masca interesului public. Nu i așa că și aceasta e o dovadă pentru om?

Am scris și românește enorm de mult. Cariera mea literară mi-am început-o propriu zis în »Aurora« din Budapesta la 1866. Nu peste mult însă m'am înrolat printre scriitorii maghiari, pentru care lucru eu am avut de suferit multe în viață. În cele șapte volume groase ale revistei mele »Ungaria« am avut de gând a populariza cultura și literatura maghiară înaintea publicului român. Și așa zicând, aici am fost în elementul meu. *Slavici*, redactorul »Tribunei« într'un moment de inconștiență a scăpat odată vorba, că ce om mare aș fi ajuns eu printre Români, dacă rămâneam la danșii. Prin traducerea poeziilor lui Arany, Bajza, Csokonai, Czuczor, br. Eötvös, Erdődi, Jokai, Kazinczy, Kisfaludi, Lévai, Petőfi, Pósa, Tóth Kálmán, Tompa, Virág, Vörösmarty etc. etc. am arătat mărgăritarele poeziei maghiare lumii românești chiar și dincolo de Carpați. Literatura novelor și romanelor, știința maghiară, cultura maghiară, garanțiile științei maghiare, concepția istorică maghiară le-am prezentat în diferitele lor reprezentanți. Eu am fost acela care am făcut cunoscut în mod nefalșificat viața, străduințele, și activitatea unui *Deák Ferencz, Széchenyi István, Kossuth Lajos, Tisza Kálmán, Keményi Zsigmond, Baross Gábor, Josika Miklos, Beöthy Zolt, Bartalusi István, Hunfalvi Pál, Mikszáth Kálmán, Wenczel Gusztáv, Szabó Károly, Csiki Gergely*, contele *Kun György, Herczeg Ferencz, Felméry Lajos* și mulți alți bărbați însămnăți.

(Va urma)

Cum se face în Ungaria — justiție.

Procurorul reg. din Lugoj a acuzat pe preoții Todor Muntean și Nicolae Muntean din Delinești, că în 29 Aprilie a. c. înainte de amezăi, după ce au eșit din biserică, ar fi ținut înaintea bisericii unui

*) Prea te lauzi Gergely! — Trad.

!) Aceasta numai într'un moment de inconștiență a putu'o zice cineva. — Trad.

Rafael se inspira atât de mult, încât se hotări ca mai bine să-și întrebuițeze a-verele pentru studiarea stelelor de pe cer, decât a celor de pe teatrele parisiene.

Călătoria s'a terminat, inspirația rămasă de efect trairic și grija cea dintâi a lui Bischoffsheim era să ridice un templu Astronomiei.

Din capul locului a căutat un punct acomodat și cugeta mai întâi la Bordighera, în Italia, unde avea o vilă splendidă, în apropiere de a amicului său, Charles Garnier. Pe urmă s'a oprit la Mont-Gros, lângă Nizza, pe care l'a și cumpărat. Aici a întemeiat, în 1880—1, Observatoriul, după planul inginerilor Eiffel și Charles Garnier. Cupolele sunt adevărat cap-de-opere. Instrumentele astronomice de prima ordine. Între altele, un refractor cu deschizătură de 76 cm. Tot așezământul e unul din cele mai admirabil înzestrate de pe întreg globul. Bischoffsheim l'a dăruit nu de mult Universității din Paris, cu o rentă anuală de 100 mii de franci.

Generosul mecenate mai fondă un al doilea Observatoriu, de altă categorie, pe

Mont-Mounier, tot în apropiere de Nizza, la înălțime de 2740 metri.

De asemenea a contribuit la întemeierea Observatoriului de pe Mont-Blanc și la câte-altele, cari nu se știu...

»Quod ultima hominis felicitas non sit in animalis vita«...

*

lată ochianele cele mai puternice:

Refractorul cel mare dela Esosițiia din Paris din 1900. Diametrul obiectivului 125 cm. Lungimea focală 60 metri. Se zice, că apropie de 8000 de ori, dar eu n'am auzit să se fi făcut, cu ajutorul lui, observații astronomice, demne de înregistra. Cel puțin până acuma.

Refractorul Yerkes (Williamsbay, lângă Chicago) 101 cm.

Refractorul Lick (Mount-Hamilton, în California), 915 cm. și distanță focală de 185 metri (1888).

Refractorul Clark, dela Pulkowa, lângă Petropol în Rusia. Deschizătură 762 cm. Distanța focală 1412 metri.

Refractorul din Nizza, de 76 cm. (1880—1).

Refractorul dela Trepow (lângă Ber-

lin). Deschizătură 70 cm. Distanța focală 21 m. (1896.)

În fine oglinda telescopului Lord Rosse are un diametru de 2 metri, distanța focală 18 metri, și apropie de 6000 de ori.

Cuveni-s'ar să amintesc și instrumente optice din posesiune românească. Dar aceste nu ies la iveală. În gimnaziile noastre se învață multă optică și geografie matematică, dar descifrarea cerului nu se învață. Tocmai partea practică, cea mai interesantă, cea mai atrăgătoare. Câte greutăți nu întâmpină »octavanii« la buchisarea »sistemelor de coordate, a precesiunii echinocțiilor« etc.? Câteva indicații simple pe ceriu ar topi toate dificultățile.*)

(Va urma)

*) Știu despre mine, că pe timpul când eram în liceu, nu m'am putut dumeri asupra punctului de primăvară și a gradelor de rectascensiune din nici un tratat teoretic. Abia mai târziu, cu ajutor de harte astronomice, mi-am însemnat pe bolta țării, că gradul 0 (zero) de rectasc. trece din steaua polară pe lângă β Casiopeei, α Andromedei (Sirrah), iar la întretărierea cu linia ecliptice (ce mi-am însemnat-o de pe zodii) e punctul de primăvară, care are și el deplasare seculară.

**Dela „Tipografia și Librăria“
A. MUREȘIANU, Brașov**
se pot procura următoarele cărți

(La cărțile aici înșirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arătat, încă 25 bani pentru recomandație.)

Scrieri istorice.

Memorii din 1848-49 de Vas. Moldovan, fost prefect al Legiunii III în 1848-49. Prețul cor. 1 (cu posta cor. 1.10)

Viața și operele lui Andrei Mureșianu, studiu istoric-literar de Ioan Rațiu, prof. ord. la preparandia din Blășițu, Prețul 2 cor., plus porto 10 bani. Venitul curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparandilor din Blășițu.

„Colonel David baron Urs de Margina la Solferino și Lissa“, interesantă și eminentă conferință, ce a ținut-o d-nul colonel c. și r. Francisc Rieger în reuniunile militare dela Brașov și Sibiu. Broșura conține și două portrete bine reușite ale baronului Urs, unul din anii de mai înainte, când încă era major, ăr altul din timpul mai recent; mai conține și o hartă a Lissei, cum și ilustrațiunea mormântului eroului nostru. Prețul 80 b. (plus 6 b. porto.)

„Pentru memoria lui Avram Iancu“, apelul dat către ministrul de interne D. Perozel prin d-l Dr. Amos Francu n cauza fondului pentru monumentului Iancu. Prețul este 1 cor. In România 2 lei plus 5 bani porto.

„Pintea Vitezu“, tradițiuni, legende și schițe istorice, de Ioan Pop-Rețeganul. Cea mai completă scriere despre eroul Pintea. In ea se cuprind forte interesante tradițiuni și istorisirii din toate părțile, pe unde a umblat Pintea. Prețul 40 bani. plus 6 bani porto.

„Românul în sat și la ôste“. Acesta este titlul unei nouă cărți, ce d-l Ioan Pop Rețeganul, cunoscutul și meritosul nostru scriitor popular, a dat literaturii române. Prețul 20 b., cu posta 26 b.

Lupta pentru drept de Dr. Rudolf de Ihering traduce-re de Teodor V. Păcășian. Prețul 2 cor. (+ 10 b. porto).

„David Almășianu“, schițe biografice de Ioan Popca. Broșura această prezentă și multe momente de însemnătate istorică. Prețul 60 b. (cu posta 66 b.).

„Tărânu român și ungar din Ardeal“, studiu psihologic popular de I. Paul. Prețul 1 cor. (+ 5 b. porto).

Hôtel Central
Brașov, Strada Lungă nr. 1.
Recomandă **45 camere** pentru pasagerii din nou mobilate dela **80 cr. în sus.**

Mai departe:
Sala cea mare, pentru Baluri, Concerte, Banchețe, Nunți etc. montată din nou și escelent iluminată.
De asemenea:
Elegantul Salon Restaurant spre Strada, precum și
Pivnița de Vinuri (a-lă Eszterházy) atât în pivniță cât și în Restaurant pot servi cu bucatărie bună, Bere de Steinbruch și Vinuri curate de Ardeal. 65 - 60.2236.

**FARMACIA la „LEU“
FRIEDRICH STENNER**
Brașov, Strada Porții nr. 21.
Recomandă marele deposit în **specialități medicinale** indigene și externe.

Specialități de gumă. Articoll pentru îngrijirea bolnavilor. Cu deosebire **SPIRT LOBOGO** (Lobogo franzbrantwein), doftorie bună contra durerilor de reumatism, jungbiuri, dureri de cap, etc. Prețul 1 sticlă mică 80 b. 1 sticlă mare 1 cor. 60 b.
SPIRT de PĂPRICĂ (Paprica franzbrantwein), doftorie probată contra reumatismului, Ischias, soidină etc. Prețul 1 sticlă 1 cor. și 2 cor.

Cursul la bursa din Viena.
Din 4 Octomvrie n. 1906.

Renta ung. de aur 4%	112.55
Renta de corone ung. 4%	94.85
Impr. căil. fer. ung. în aur 3 1/2%	84.35
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	94.70
Bonuri rurale croate-slavone	96.—
Impr. ung. cu premii	207.50
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	152.50
Renta de hârtie austr. 4 1/10	98.80
Renta de argint austr. 4 1/10	98.09
Renta de aur austr. 4%	116.75
Renta de corone austr. 4%	99.10
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	89.05
Losuri din 1860	156.75
Acții de-ale Băncei ung. de credit 1764.—	
Acții de-ale Băncei austr. de credit 812.50	
Acții de-ale Băncei austro-ung. 674.25	
Napoleondori.	19.11 1/2
Mărci imperiale germane	117.45
London vista	240.17 1/2
Paris vista	95.37 1/2
Note italiene	95.50

Cursul pieței Brașov
Din 5 Octomvrie n. 1906.

Bancnote rom. Cump. 18.98	Vënd. 19.04
Argint român	18.80
Napoleondori.	19.06
Galbeni	11.20
Mărci germane	117.20
Lire turcesci	21.50
Seris. fonc. Albine 5%	101.—
Ruble Rusesci	2.53

Prețurile cerealelor din piața Brașov.
Din 5 Octomvrie 1906

Măsura său greutatea	Calitatea.	Valuta în	
		Kor.	fi.
1 H. L.	Grâu cel mai frumos.	12	—
"	Grâu mijlociu	11	—
"	Grâu mai slab	10	—
"	Grâu amestecat	9	—
"	Săcară frumôsă.	8	—
"	Săcară mijlociă.	7	80
"	Orz frumos.	8	—
"	Orz mijlociu.	7	60
"	Ovės frumos.	6	—
"	Ovės mijlociu.	5	80
"	Cucuruz	10	—
"	Mălaiu (meit)	9	—
"	Mazăre.	14	—
"	Lințe	48	—
"	Fasole	16	—
"	Sēmētă de in	22	—
"	Sēmētă de cânepă	19	—
"	Cartofi.	1	60
"	Măzărice.	—	—
1 kila	Carne de vită	1	36
"	Carne de porc	1	36
"	Carne de berbec.	—	96
100 kila	Său de vită prospăt.	40	—
"	Său de vită topit	62	—

Banca Națională a României.
Situațiune sumară.

1905	17 Septemvrie.	A c t i v		1906	
		9 Septem.	16 Septem.		
114.494.633	1.635.054	80899633 Reser. metal. aur	109.431,848	113.076,959	
57.875,287	57.875,287	33595000 " Trate aur	677,631	654,568	
24.827,748	11.999,666	Argint și diverse monede	92.948,627	95.023,521	
11.999,666	15.153,610	Portofoliu Român și străin.	29.546,104	30.576,982	
15.153,610	2.980,477	*Impr. contra efec. publice	11.999,924	11.999,924	
2.980,477	5.746,433	" " " în cont-curent	14.801,390	14.801,390	
5.746,433	587,944	Fonduri publice	2.908,324	2.903,324	
587,944	407,196	Efectele fondului de rezervă	5.769,938	5.770,128	
407,196	82.395,365	Efect. fond. de amort. imob. și mater.	604,199	604,286	
82.395,365	4.089,379	Imobile	376,831	460,063	
363.819,538	41.676,746	Mobilier și Mașini de Imprimerie	86.596,270	86.121,970	
12.000,000	363.819,538	Cheltueli de Administrațiune	8.511.500	7.774,000	
19.878,642	12.000,000	Depozite libere	7.128,110	5.064,180	
3.016,596	19.878,642	" " & provizorii	23.090,333	22.414,654	
244.343,780	3.016,596	Compturi-corrente	394.441,029	397.240,949	
1.560,783	244.343,780	Compturi de valori	12.000,000	12.000,000	
624,372	1.560,783	Fond de rezervă	21.373,442	21.373,442	
82.395,365	624,372	Fondul amortis. imob. și material	3.222,588	3.222,588	
363.819,538	82.395,365	Bilete de Bancă în circulațiune	260.377,640	264.313.100	
		Profituri și perderi	1.646,498	1.646,498	
		Dobânzi și beneficii diverse	713,091	784,351	
		Depozite de retras	86.596,270	86.121,970	
		" " & provizorii	8.511.500	7.774,000	
		Scomptul 5%	394.441,029	397.240,949	
		* Dobânda 5%.			

FARMACIA la URS a lui VICTOR ROTH
Colțul Strada Hirscher și Orfanilor nr. 1, (fost Têrgul Straelor în apropiere-a Teatrului.)
Cel mai mare depou de specialități farmaceutice (INDIGENE ȘI STREINE.)
CREME pentru frumșete și **SĂPUNURI, PUDRE** și **PARFUMURI** franțuzești,
ARTICOLE de toaletă.
APE MINERALE.
Mărfuri de gumă.

Expediție zilnic cu posta. Proprietarul fiind mai mulți ani în Bucuresci la Farmacia Brus, dă răspuns în limba română la ori ce întrebare.

Telefon nr. 100.

Cel mai mare magazin de haine gata pentru bărbați, băeți și dame

GOLDMANN N. P.
Brașov, Târgul inului 28 și (Palatul lui Czelli 31-33).

Ori și cine poate vedea, fără a fi obligat de a cumpăra, hainele gata de toamnă și eamnă sosite de curând și croite după moda cea mai nouă din

Stofe indigene.

Ca să feresc pe On. public a cumpăra mărfuri nemoderne, m'am hotărât să vând mărfurile de toamnă și eamnă sosite de curând cu prețurile de fabrică

In lumea comercială sunt cunoscut, că în tot Ardealul, la mine se capătă cele mai frumoase și mai bune mărfuri, care le cumpăr foarte ieftin.

De aceea On. public cumpărător poate profita de ocazia această până în 1-a Ianuarie a viitor.

Cel mai mare deposit în haine pentru Dame și D-șoare, surtuțe de pluș și diferite boa. — Deposit colosal de manta le pentru copii.

Rugându-mă de sprijinul On. public sunt

In magazinul meu se află Parduseuri de toamnă în formă de Raglan, Derbi și Ulster. Paitoane de eamnă în toate culorile, croială modernă.

Haine de bărbați, adulți și copii, croite după talie. Surtucele de piele pentru agromoni și prăvăliași, cu și fără blană. Surtuce pentru preoți cu gulere de catifea. Singurul vânzător sunt de cele mai nouă.

SKI surtuțe

fcarte acomodate pentru vânat și săniat.

Deposit de fabrică în **Blane** de călătorie și pentru oraș.

cu toată stima
GOLDMANN N. P.